

# **Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

## **Opera**

P. 1-3 nebst Inventarium

**Gerson, Jean**

**[Straßburg], 1488**

An monachus pro studio lectionis possit se subtrahere a divinis

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

ritualis conuentum et plicitatem diuini officij dimittere. Et q̄ libri cēt fructuosius frequētandi. In qua q̄dē r̄sina p̄mo epla ris p̄mittitur plogus post subnectitur decem et octo consideratiōes. In q̄m p̄mis. xij. suadet cenobitica stabilitas. et arguit suspecta loci seu cōuentus mutatio p̄tertu seu colore maioris q̄eris et p̄fectus. In reliq̄s uolunt consideratiōib̄ agit de libris a monacho in diuino officio et regularib̄ obseruatiōib̄ cōtinue occupato frequētandis.

**C** Rana uobis et par. Si inimicos iubemur diligere q̄to magis eosq̄ nos diligūt i ueritate et sinceritate salutis. Nihil quippe ita debitū/nihil plus nature cōsentaneum uihil efficacius ad diligē q̄ redames si a maris. et ames ut amaris. hoc est enī amari uolū p̄uolū. Seneca teste sine ueneficijs sine carmine. Si uis amari amari. Durū idcirco uideri potuit uerbu illud uere caritatis de me et ad me. quis phibet etiā non amantē diligere. sed fuerit hoc dicitur licentia fimonis amorosi q̄ legē nescit. necesse capit sepe. Veniā ad alia sup̄ q̄b̄ illico rapuit aīn me stilo currete cōsideratiōes uel delicta aliq̄s annotare p̄ncipib̄ anecdotas. Superpetebat alie cōsideratiōes p̄les sed lassitudo corporis et formido redij cōpescuerūt scribēte. Sane suadeo p̄mū totū religiōis studiū transire in affectū cordis. nō tamen accipio p̄ affectū q̄lēcūq̄ sed sanctum et castū. Nā transibant illi de q̄b̄ p̄s. loquitur i affectū p̄uolū. dū p̄dij q̄s et adipe iniquitas eoz. H̄z autor de spū et aīa/breue inter ceteras magnas multas a laudabiles cōsideratiōem istā. Affectus inq̄t q̄ est spontanea et suauius inclinatio ad aliud/ tripliciter in nob̄ atēditur. s. in sup̄iori p̄te rōis. et in inferiori et in imaginatione. Si spūs n̄r seq̄tur affectū p̄mū d̄z hō spūalis. si scōz d̄z hō rōnalis. si tertū d̄z hō aīalis. Poteritis in originali si placet uidere latius. Item q̄s in epla beati Bern. ad v̄ros fr̄es de monte dei. Fuit opinio celebris q̄ rota theologia n̄ra deberet magis cēleri affectiua q̄ speculatiua. Rōem assignat vnus ualida. qz iuuenimur redigere oēm intellectū in captiuitatem in obsequiū xp̄i. Plus est igit̄ oīs irelectus theologicē ad cultū xp̄i p̄ caritatis obsequiū q̄ ad speculandum maxime cuz si nis legis sit caritas. Rursum circa monitionē infra delectura doctrina. Placet h̄

addere q̄ sermones m̄ḡales qui sūt succitate p̄ distinctiones ualde illuminant intellectū et sine labore graui demulcēt etiā affectū cū inspiciat mo dei uiuus et efficacius ad modū loquētis et cōtinētis eidē se insudat suauiter p̄ p̄riculas ordinatim. Habet q̄z ueritatem materia circa pene singula psalmoz et alioz diuinoz. v̄ba p̄ exercitio meditationis. Exēpli gr̄a. Beatus uir q̄ non abiit in cōsilio impioz. hic pōt assumi distinctio de beatitudine. Item de uiro. Item de abire. Item de cōsilio. et ita de reliquis. Demū nō est cōsiliū meū ut difficiles q̄es et p̄fundas speculatiōes occupatus in assiduo dīno fuitio sibi assuet̄ intelligēdas ubi requirit oīū maximū ac ingenij uiuacitas cū dispositione uegeta cerebri/ q̄eta et serena ne forte frenesis aut alia incurran̄ in cōmoda. Sufficiūt igitur tractatuli faciles et ad pietatem idonei. Scriptum Lugduni Anno domini. D. cccc. xxvi. ij. Julij. per Job. cancellariū p̄ficiē.

Finit epla.

**I**ncipiunt cōsiderationes ad p̄positū q̄s b̄n̄ cōsiderare debz religiosus in diuinis multū occupatis/ p̄ seruatione conscientie

Consideratio prima.

**R**eligiosus ille cōsideret in p̄mis q̄ dei p̄uidēna q̄ in sua dispositione non fallitur deduxerit ipsum ad ordinem celebrem et approbatū i q̄ia ita profess̄ ē p̄ p̄batōz sollicitā ut resiliere fas n̄ sit. Faciat q̄d pia n̄citate

## In monachis pro studio

virtutem gratuitam et meritoriam. quod dicitur  
est si contra stimulum calcitret. Sacilegiū q̄  
si voluntatem suam rursus usurpet/quas in  
superioris sui vice dei resignavit manus.

### Consideratio secunda

Consideret sc̄do q̄ iam sibi viuendum  
est non ppria sed aliena lege. nō ppria s̄ ali  
ena voluntate que nō originaliter sua volū  
tate p̄cessit. Ad enim quispiam ad p̄fēdū  
cogebat. Sequenda est igitur deinceps a  
liena voluntas non p̄occupanda. non docē  
da.

### Tertia consideratio.

Consideret tertio dicitur religiosus qm̄  
deus bonorū n̄orū nō eger. Ac p̄inde meli  
or est obia q̄ victima. Propterea censerī de  
beat. p̄regula generali/illud esse melius/il  
lud pulcr̄ius/illud nobilius/illud vtilius  
delectabilius et honestius/q̄ est obie p̄ri  
mus. sit illa res in qua obeditur vtilis. abie  
cta. turpis. inutilis. laboriosa. vana. stultā  
q̄r̄libet inhonestā. solo peccato excluso.  
Exemplū habemus in dño n̄o ih̄u xp̄o q̄  
sacerdotali et regio genere ac spiritu p̄p̄tri  
co. insignis/nudis ābulabat pedib̄/aliquos  
maxime humilitatis gestis se deiecit h̄c ex  
istimans vt beatus Hiero. finaliter innuit  
summā nobilitatem vicē deo p̄fī obedire.  
Vñ et beata Agatha p̄ iudicē suū inculpa  
ta eo q̄ seruilem p̄sonā p̄pter xp̄i seruitium  
gereret. r̄ndet prudētissime theologisando  
dicēs Summa ingenuitas hec est. q̄ serui  
tus christi comprobatur.

### Quarta consideratio

Consideret quarto q̄ sicut in domo pa  
tris mei mansiones multe sunt/et vie multe  
p̄ueniendi ad eā/et in via dei fm̄ q̄ loqui  
tur b̄tus Auḡ alius sic alius ibat. Jō q̄ cō  
formiter iuxta aplm̄. In q̄ vocatione vo  
catus est ambulet. De q̄ idem apl̄ s̄ exem  
plum p̄osuit alio in loco de varijs veri cor  
poris officijs. Quo exemplo ad p̄positum  
nullum accommodatus esse p̄de/si profun  
da cogitatione ruminetur.

### Consideratio quinta

Consideret q̄nto q̄ aduersarius n̄ dia  
bolus iuxta beati Petri verbū illo mane le  
ctū in eplā ad missam q̄ quo hec post meri  
diem scribitur/tanq̄ leo rugiens circūit q̄  
rens quem deuoret. nō habet aut̄ efficac̄  
malignandi machinamentum q̄ si possit  
b̄moi su adere displicentiā status sui itaq̄ as

sumpti iam q̄ p̄fessi. Et hoc facere conat̄  
nunc sub velamine maioris vtilitatis in a  
liā vocatione vt in p̄dicando. nunc sub fi  
gm̄neto quietudinis cōtemplatiue. nunc  
sub arrogantia scie amplioris. nunc sub v̄m  
braculo quasi omnia sint inutilia que agit  
in vocatione sua. p̄sequēdo singula et anni  
hilando. Ieiunia/vigilie/pluritas cantus  
et horarū solitudo grauis/et iuge silentium  
cū sibi sint. p̄ exemplo. Subiungēs q̄ de  
us solum inspicit cor. et corporalis exercitiā  
tio ad modicū vtilis est. Addendo vt quid  
deniq̄ p̄ditio hec. Poterat em̄ vngentū su  
um vt sibi videt venūdari multo et nō sic d̄  
p̄ret. Dicit hoc q̄nq̄ sp̄s seductor. insta  
bilis cellis. q̄ se p̄sumit idoneos ad do  
cendū alios vt seducat et eos ita finaliter d̄  
cella salutis in mūdū p̄ditionis reducat.

### Sexta consideratio.

Consideret etiā sexto q̄ oia suspecta sūt  
tanq̄ a demonio meridiano (q̄ se transfi  
gurat in angelū lucis) immissa et suggesta  
que loci vel p̄positi semel arrepti et suscepti  
mutationē ingerūt et suadent directe vel in  
directe. p̄cipue nisi manifest̄ sit in via quā  
ambulat positus obex carne salutis q̄ po  
ni tunc solū creditur dum cum bacv̄iar in  
ip̄a non stat salus.

### Septima consideratio

Consideret septimo q̄ schola religionis  
valde distat a schola secularis inquisitionis  
Dicebat hoc vnus frat̄r meorū alteri fra  
tri suo et meo dū simul in ordine celestino  
ru morarent̄. Frater hec religio nō ē scho  
la theologie vel phie sed xp̄iane felicitatis  
et discipline. nō venisti ad doctrinā et secu  
laris scie vanitatē sed ad disciplinā et humi  
lis vite bonitatē. Linq̄ q̄oes scholastic̄ vi  
ris q̄ erudiūt intellectū tibi satis sint regu  
lares n̄e obfuantie que inflāmare suffici  
unt tui affectū. Et vere ita est et verissimū  
est quod dixit.

### Consideratio octava

Consideret octavo q̄ viatores hic sum̄  
nō comp̄henses. Sit igit viator vt via  
tor nec q̄rat hie in via que p̄ p̄mo questi  
ta debentur in patria. Comp̄hensio. s̄ di  
uinitatis sine fantasmatib̄ et sine labore.  
vbi nec languor nec sentū r̄. Et dicamus  
cū ap̄lo. Nihil iudicauit me scire inter vos  
nisi Iesum xp̄m et hunc crucifixū. Suffi  
ciat hic nobis corporaliter ambulanti bus  
per corporalia/transire per fidem per q̄



## De libris legēdis a religiosis

inquirere. qui vel quales libri sint frequē/  
tandi tali religioso sic instituto. sic q̄ altri  
cro ad q̄lez sermo nūc currit. pro admonen  
do ⁊ hortando. censeo rīdēdum. Primo  
sub doctrina generali. q̄ nō omnes mouē  
tur silt. ex silib. Liber omnis sit historicus  
sit moralis. sit allegoric⁹. sit anagogic⁹. in  
quo plus repiet ad deuotioē se moueri. le  
gatur interim memorē et ruminetur. Ita  
tū si pbate sit auctoritatis. Sup̄ q̄ reditū  
est opusculū de examine doctrinarū. Cui  
cōsonat libellus de laude scriptoz.

### Consideratio secunda.

**C**eterū non est hec regula fixe data. nisi  
p̄ hic et nunc. Quā sepe variatis affectioi  
bus p̄ varietate taz humorū in corpe q̄ mo  
rum in mēte. necesse est studia variari. p̄na nī  
mirū fastidio est n̄ra natura. tpe hui⁹ mu  
tabilitatis n̄re. Obseruandū est nihilomi  
nus vt hec mutatio studiorū nō sit solūmō  
nauseatis q̄si stomachi cui⁹ est m̄tra degu  
stare ⁊ parū digerere s; veniāt ex mēis dicitū

### Consideratio tertia.

**P**roinde q̄tū occurrit p̄ hic et nūc ⁊ q̄  
tū ad exhortatiōem p̄ntē attingere videt. sūt  
narratiōes p̄m pur in libro vitaspattum  
digeste cōtinētur bñ salubres qz pot in q̄li  
bet narratione pausa fieri dū vacat hora ex  
obīa ad fruitum diuinū siue ad ad alia In  
sup̄ (q̄q̄ mirer q̄ pacto id fiat) monēt p̄ ce  
teris scripturis plus ea documēta q̄ veluti  
alterius p̄one sub tipo ingeruntur intellectu  
⁊ facile demulcent affectū cū q̄si p̄sonā ip̄  
sam in mortuis litteris loquētē viuacit p̄n  
tem cū sua auctoritate imaginamur. Consi  
liū cōsile sit de paribus piarum historiarū  
narrationibus.

### Consideratio quarta.

**A**mplius si q̄o fiat de doctrinalib; et nō  
de historiacis traditiōib; veniūt ad aim p̄  
tinus aliq̄ q̄ memit idē aim⁹ antea cōposu  
isse tāq̄ sibi familiari⁹ cognita. vtinā non  
vani⁹ occurrētia q̄ qz p̄ hic et nūc hēo ipse  
suspecta. nō q̄dē de nō vitate s; de vane glie  
vera vanitate eadem p̄tereo Sūt libri plu  
res beati Bern. viri deuotissimi. Et p̄tūm  
eplā ei⁹ ad fr̄es carthusien. de mōre dei Jes  
sermones eius sup̄ cārica canticorū vbi lo  
quitur tanq̄ religionē p̄fessus et sicut expi  
entia multa edocet. Sūt insup̄ moralia be

ati Greg. pape omni admiratione et vene  
ratioē atqz vtilitate p̄clara. q̄ etiā p̄ magnis  
et q̄tumcunqz magnis ingenijs sine sedu  
sione tū tardiorū qz singulis lac ⁊ mel mini  
nistrāt sufficere p̄nt sua vbertate Sūt de  
niqz ad maiorē abūdantiā. imo sup̄ abūdā  
tiam libri illius venerabilis Richardi de  
sancto Victore de. xij. p̄iarchis de archa  
mūtica Et q̄d laborare p̄ singula. Sibil ⁊  
eni cōposuit nisi diuinū et multū edocul  
a p̄ceptore suo doctore celeberrimo Hugo  
ne de sancto victore Cui⁹ opusculū de ora  
tiōe q̄o incipit Duo affectu q̄ve studioz.  
superat omnem laudem.

### Consideratio quinta.

**S**ubinde nescio si p̄cipuus inter om̄s  
numerādos sit Eustachius. itacni nomen  
istud suū vulgātū Bonauen. videor posse  
tradere. Ille enī singulariter inter oēs do  
ctores catholicos pace oim salua / videtur  
idoneus ⁊ securissimus ad illuminandum  
intellectum. et ad inflammandum affectū.  
Cuius opuscula duo. vt lecturam ⁊ alios  
tractat⁹ ei⁹ interim p̄tereā tanta sūt arte cō  
pendij diuinit⁹ cōposita vt supra ipa nihil  
breuiloquiū noto et itinerariū In q̄bus p̄  
cessu ⁊ duab; vijs cognoscēdi deū Prim⁹  
nanqz hoz duoz tractatū. p̄cedit a p̄mo  
p̄ncipio q̄o de⁹ est vsqz ad alias veritates  
sub deo creditas ⁊ habitas Alius ecōtra p̄  
greditur a creaturis ad creatorē p̄ ser grad⁹  
scalares vsqz ad anagogicos excessus Qui  
h; sūt difficiliores ⁊ rariores. d; tū ois sp̄ia  
n⁹ ad illos aspirare qm̄ theologia tal misti  
ca pp̄rie ē xp̄ianoz Que et pp̄ciāte et reue  
lante spū ep̄i Jesu facillima est sup̄ omnia  
et vtilissima sed abscondita a sapiētib; et in  
oculis suis prudētib; et ipsis pene inaccessi  
bilis et impossibilis. iuxta eiusdē dñi sal  
uatoris diuinam sententiam qua ait Cō  
fiteor tibi pater ⁊c.

### Consideratio sexta.

**C**onfiteor itaqz et ego in inspie  
tia mea p̄ cōclusionē t̄m sue eple  
ne vltra in lōgū vergat q̄a. xxx.  
annis ⁊ apli⁹ citra volui h̄re sa  
miliares mibi p̄dcōs tractatulos sepe legē  
do. sepe ruminādo. Et vsqz ad s̄ba ne dum  
snias. Et ecce hac etate h̄ octo velut ad vo  
tū vit̄ pueni ad iūniū gustus eozū dē. q̄ ⁊ re  
petiti sp̄ mibi noui sūt ⁊ placēt iuxta illud  
flacci de poemate l' imagine ⁊ p̄posis elegāt

Decies repetita placebit. Allegauerim cōmodius grauius dignius et verius illō de sapientia quā ille describit qui ait. Nō habet amaritudinem cōuersatio illius nec redium conuictus eius sed leticiam et gaudium. Sicut quoque ipsa eadem sapientia se colaudans dicit. Qui edunt me adhuc esuriunt. Et qui bibunt me adhuc sitient. qz scz in edendo saturitas est ne quid desit. et i de siderio auiditas manet cōtinua ne fastidiū sit. Nō etiam fruuntur inquit p̄sa nec fastidiant quo frui magis sitiunt. Decad satisfaciendū scriptis caritatis vestre dicta licet satis cursorie sufficiant. **Finis**

## Frater fratri. Gra

Et par.  
**E**x verbis tuis iudicaberis notat r̄pus. Et q̄ in verbo nō offendit hic p̄fectus est vir. Sed cū linguam hoim/nemo domare p̄t. quid cōsultius q̄ tenere silentiū/mibi q̄ necessitas vel pia cogit vtilitas rumpere. Est sup hac re fructuosum de silentio capitulū in summa de vicijs p̄re vltima relegat. Hoc ideo frater p̄miseri qz vix euenit mibi inire cū aliquo colloquiū. qui peniteat me aliquorū. Et qd p̄fecerim alteri sum igno rano qd autem obfuerim mibi recognosco p̄pterea conor indies dño p̄p̄tio me cū morari. Et si dandum est cōsiliū malo per seculam q̄ p̄ linguam respondere. Vide or eni mibi responsionē securiorē p̄ dare.  
**C**eterum super mō studendi/multi multa scripsere. Summa de virtutibus tractate de prudentia colligit vtilis doctrinas. Notantur in super aliqua p̄o theologie misticque que stat in affectibus acquisitione. p̄ticularis industrie duodecim p̄re scda. p̄ncipali de theologia mistica que nūc penes vos habetur. Tanguntur subinde nōnulla in tractatu de laude scriptorū. vbi sit mētio de dicto beati Bernardi q̄ quere et factus docuerunt eum. Habem a Seneca specialis super modo studendi epistola. Dicit inter cetera q̄ fastidientis stomachi est multa degustare/et q̄ peregrini habent hospicia multa/sed paucas amicitias. sic semper ingerentes animum grauant non nutriunt/quia nec ruminando conterunt/nec digerunt meditando. Scripsit deniqz venerabilis Hugo didascalicon. i. m̄grm docentem discipulū. **A**unc aliqua q̄ reli

giosum respiciunt cursim et punctatim vt occurrunt annotabo iuxta circūstantias a philosophis et theologis positas. **R**ecogitur p̄mo quis sit ille qui studet in p̄fessione et statu in ingenio et etate. **R**ecogitur ipse cur studet. i. quo fine. Nam finis ē in moralibus p̄mum/quasi p̄ncipium p̄mitus/et p̄ncipaliter intendendum fm cuius cōgentiam debent alie circūstantie/moderari vt tertio sciat quid sit illud quod studet quarto tempus. quinto locū. sexto cuius quibus et ad quos suum applicat studiū licet deqz et expedit. Alioqui si desit moderatrix discretio/ponderans istas circūstantias non institutio sed destitutio non instructio sed destructio subsequitur. **E**t qz paucorū valde est p̄fecta discretio p̄pria datur in religionibus aliena per obedientie uorum qd qui deserit nec obseruat fatagens p̄pria uoluntate que sibi nulla debet esse regere se/nihil mirabile si currens incurrit et offendit. **S**citurum est quid Bernardus dicit de talibus q̄ nullum machinamentū efficacius habet demon ad seducendū q̄ si modum in seruoze bono faciat p̄tergredi. **D**e n̄iqz de tali dicit Climacus. Qui sibi dur esse uult sp̄reto duce p̄prio q̄ non iam indiget demone temptante quia factus est sibi demon. Regulet igitur obedientia studiū eius qui obedientiam professus est.  
**P**ostremo frater rogo te/rogo et illos quibus h̄ pauculū cōicere decreueris vt ap̄p̄terioribus oculis reuoluant illos ad p̄iores collocutiones/et acriter diiudicēt si frequenter plus inuenerint ea q̄ mibi cōtingere facti nō erubescō. **E**t vt interim sileamus de tractiones iras zelū murmuraciones amaras q̄lia nemo nescit esse criminalia/pendant fabulationes ineptas facilliter immiseri cachinnos scurriles nugas rumorū volatiliū sensim effluere/qd q̄ surrep̄t mēdacia: celāda p̄adunē temeraria sūt in abfentes iudicia cum sibi in cōmodis inter q̄ volat interim r̄ps irrepabile. **E**t aim q̄ fertalibus nisus ē oblectare remanet inanis sterilis vanus tristis et ad seriosa necessaria q̄ liguidior et ineptior sibi q̄ displicēs quoz penitēs. **M**agnus ē crede mibi magnum et p̄ciosum ocij talētum q̄ q̄ v̄rit̄ multiplicato fenore manipulos iusticie cū exultatione reportabit/q̄ v̄o malez in ether illō dissipauerit. disp̄det illū de et i b̄ seculo. **S**ūma enī malicia est ocium iners. ait Bernardus.